

Vreemd gedrag gladde slang

In de zomer van 2018 doet Bert Hooijer in het Dwingelderveld drie opmerkelijke waarnemingen. Op 5 juli vroeg in de ochtend (07:47 uur), ziet hij in een diep karrenspoor een gladde slang. Het dier kruipt door de hoge begroeiing van struikheide en pijpenstrootje. Als hij goed kijkt ziet hij hoe het dier zich opricht en de kop tegen de grassprietten drukt. De beweging lijkt doelbewust gedaan te worden. De bodem is als gevolg van de hete zomer kurkdroog, maar in de nachten koelt het nog flink af waardoor het gras in de vroege ochtend een beetje nat is door wat dauw. De slang lijkt zich van Bert niks aan te trekken en blijft gedurende een minuut of langer doorgaan met het "wrijven" langs de halmen.

Een paar dagen later (8 juli) ziet Bert op een andere locatie een gladde slang hetzelfde doen. Weer is het vroeg op de ochtend (07:55 uur) en weer is het pijpenstrootje een beetje nat als gevolg van de dauw. De locatie bevindt zich ongeveer op een kilometer afstand van die van 5 juli. De gladde slang is duidelijk een ander exemplaar dan die Bert enkele dagen eerder zag. De begroeiing bestaat uit dopheide en pijpenstrootje. Net als op de vorige locatie is hier een diep karrenspoor. De locatie ligt in een natter deel van het terrein, desondanks is ook hier de bodem kurkdroog. Een uurtje later (08:45 u) is het weer raak. Op dezelfde locatie als eerder op de ochtend ziet Bert opnieuw een gladde slang hetzelfde doen. Het dier kruipt door hoog opgaande pollen pijpenstrootje en richt zich ver op om de kop langs de hoge halmen te kunnen wrijven. Het is weliswaar wat later en de temperatuur loopt snel op (circa 18 °C), maar de halmen zijn nog steeds een beetje nat.

Bij alle drie de waarnemingen ziet Bert dat de dieren geen vocht opnemen met behulp van hun tong, maar alleen dat ze zich oprichten in de vegetatie en dan de kop bewust tegen de halmen drukken op een manier zoals hij het zelf omschrijft: "*alsof je een mes langs een wedsteen haalt, de ene keer langs de linkse kant dan de rechtse*". De beweging langs de halmen gebeurt voornamelijk in verticale richting. Hij maakt foto's en probeert het gedrag te filmen, maar dat laatste lukt niet.

Waarom doen die gladde slangen dat?

Bert vraagt zich af waarom de gladde slangen dit doen en via de mail komt zijn vraag op het bordje van Christoffel Bonte (Natuurpunt), Arnold van Rijsewijk (monitoring gladde slang) en Jeroen van Delft (RAVON). Zij doen enkele suggesties als verklaring voor het gedrag van de gladde slangen:

- ze jagen actief en vinden hun prooi (hagedissen, nestmuizen) vooral door de geursporen die bijvoorbeeld dwergmuizen achterlaten. Dwergmuizen bouwen bolvormige

Gladde slang die de kop langs de halmen van pijpenstrootje wrijft, Dwingelderveld, 8 juli 2018. (Foto: Bert Hooijer)

- nestjes tussen de halmen van o.a. pijpenstrootje en misschien waren de slangen dus aan het jagen.
- ze zetten geursporen af. Zo kunnen soortgenoten elkaar vinden. Geuren kunnen achtergelaten worden door de cloaca maar ook in de huid zitten poriën waarmee ze geursporen achterlaten (Völkl & Käsewieter, 2003).
- ze hebben geen poten om prooiresten of vuil van hun bek te wrijven. Misschien probeerden de slangen die Bert zag hun bek schoon te maken door langs de halmen te wrijven?
- ze vervellen enkele keren per jaar. De oude huid sterft af. Ze proberen zich hiervan te ontdoen door langs takken e.d. te wrijven. Het open scheuren van de oude huid begint altijd bij de kop. Maar de slangen die Bert zag vertoonden geen teken van een a.s. vervelling zoals een doffe, korrelige opperhuid of melkwitte ogen als gevolg van vocht onder de oude huid.

- Hoewel het favoriete habitat van gladde slangen voornamelijk droog is, moeten ze wel hun vochtthuishouding op peil houden. Ze krijgen vocht binnen o.a. door hun prooien en door het oplikken van vocht. Maar dat zag Bert ze niet doen.

Dit laatste lijkt toch naar de meest logische verklaring te leiden. Het was een lange, hete en droge zomer. Alle weerrecords werden gebroken. Ook de maand juli waarin Bert zijn waarnemingen deed was het overdag warm. Begin juli waren de nachten nog koud. Sinds half juni was er al geen regen meer gevallen en juli was de droogste julimaand sinds 1921

(Bron: KNMI). Alles was kurkdroog. De gladde slangen hadden waarschijnlijk een grote behoefte aan vocht en namen dit op door deze langs de natte stengels te wrijven en zo direct via de randen van de bek vocht binnen te krijgen? Misschien was dat in de situatie efficiënter dan het oplikken van vocht met de tong?

Als andere waarnemers dit gedrag ook ooit gezien hebben of misschien andere verklaringen kennen voor dit gedrag, dan horen we dat graag.

Arnold van Rijsewijk & Bert Hooijer

Glasaal vroeg

We hebben mogen genieten van bizar hoge temperaturen in februari dit voorjaar! De ruim 160 vrijwilligers van de glasaalmonitoring ontwaakten uit hun winterslaap. De kruisnetten werden van zolder gehaald, het materiaal gecontroleerd en de blauwe mutsen van 'Samen voor aal' op het hoofd gezet. Niet alleen het weer was goed, ook de glasaal trek lijkt als gevolg hiervan vroeg op gang te komen.

Op 11 februari, de eerste monitoringsdag voor de provincies Zuid-Holland en Zeeland, werden op meerdere locaties meteen al de eerste glasalen gevangen. In Noord-Holland moest men nog een weekje wachten. Inmiddels zijn al op 22 van de 35 locaties

verdeeld over de provincies Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Holland glasaal gevangen. Hoe de glasaal intrek zich de komende maanden voortzet is afwachten. Wij hopen in ieder geval op een goed seizoen!

De locaties en de actuele vangsten uit de monitoring van Samen voor de Aal Zeeland, Samen voor de Aal Zuid-Holland en de kruisnetmonitoring vanuit 'Ecologische Verbindingszone Noordzeekanaal' zijn te bekijken op: <https://tellen.ravon.nl/kruisnetmonitoring/>

Sanne Ploegaert

Vrijwilligers in actie voor het project Samen voor de aal. (Foto: Sanne Ploegaert)